

1. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS KÖZÉPTÁVÚ ELŐREJELZÉS

A magyar gazdaság 2013-tól kezdve egy egészségesebb és kiegyensúlyozottabb növekedési szerkezet irányába mozdult el. A tényadatok igazolják, hogy mára ez a pozitív trend tartóssá és hosszú távon is fenntarthatóvá vált. Míg a korábbi időszakban kizárólag az export volt a magyar gazdaság motorja, addig az utóbbi negyedévekben a lakossági fogyasztás és a beruházások is egyre markánsabban járultak hozzá a bruttó hazai össztermék bővüléséhez. A 2014-es, 3,6%-os GDP növekedés úgy valósult meg, hogy közben az egyensúlyi mutatók is kedvezően alakultak, vagyis a gazdasági teljesítmény javulása nem eladósodásból származott. A fizetési mérleg masszív többletet ért el tavaly, az államháztartás hiánya pedig lényegesen 3% alatt maradt. Továbbá, az ország külső sérülékenységét csökkentette a háztartások devizaalapú hiteleinek rendezése, illetve az a tény, hogy a magyar gazdaság finanszírozása egyre nagyobb mértékben hazai forrásokból történik.

Az alábbiakban bemutatásra kerül az aktuális európai bizottsági és a hazai előrejelzés összevetése, az Európai Tanácsnak a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU irányelve és az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011 számú kormányrendelet előírásainak megfelelően.

1.1. A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI

A kitekintés mögötti makrogazdasági előrejelzés megegyezik a 2015. évi Konvergencia Programban (KP) bemutatott pályával. Az Európai Bizottság 2015 tavaszi előrejelzése, illetve a Kormány prognózisa hasonlóan ítéli meg Magyarország növekedési kilátásait. Az Európai Bizottság előrejelzése szerint 2015-ben 2,8%-os növekedés várható, ami fokozatosan mérséklődik 2,2%-ra 2016-ban. A téli prognózis még 2,4 és 1,9%-kal számolt. A bizottsági prognózis mindkét évben néhány tizeddel elmarad a Kormány várakozásától. A különbség ugyanakkor arra vezethető vissza, hogy a Bizottság a jelentés készítésekor még nem tudott figyelembe venni több, tavasszal hozott intézkedést, így a jövő évi adócsökkentések fogyasztást erősítő hatásait sem. Ezeket figyelembe véve a Bizottság makrogazdasági előrejelzése lényegében összhangban van a Kormány várakozásával.

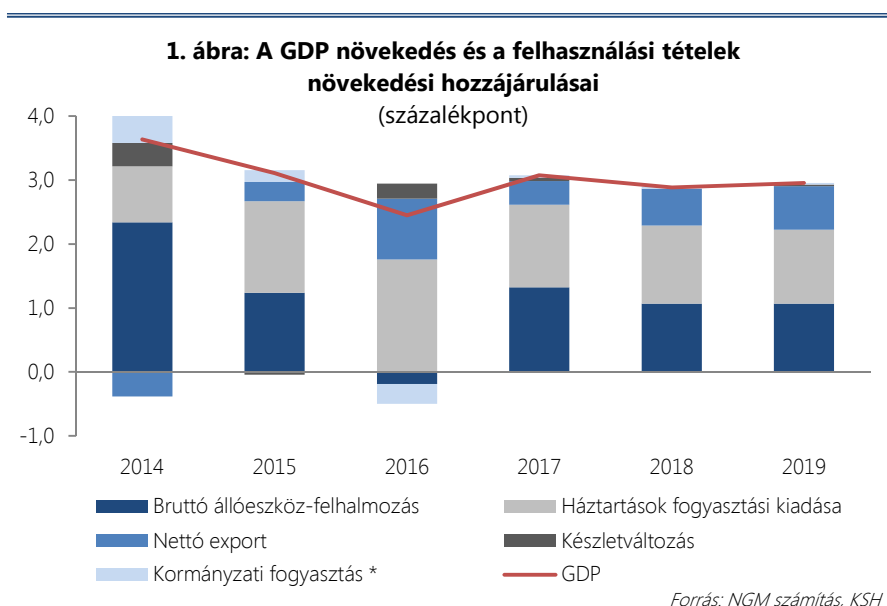
1. táblázat: Az Európai Bizottság és a Kormány makrogazdasági előrejelzéseinek összehasonlítása

növekedés %-ban	Kormány			Európai Bizottság			
	2015. évi KP/tavaszi			2015. tavaszi		2015. téli	
	2014	2015	2016	2015	2016	2015	2016
GDP	3,6	3,1	2,5	2,8	2,2	2,4	1,9
Háztartások fogyasztása	1,6	2,4	2,9	3,0	2,7	2,8	2,2
Közösségi fogyasztás	3,4	-2,0	-2,5	0,9	-0,5	0,0	-0,2
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	11,7	5,8	-0,9	4,6	-1,0	3,1	-1,0
Export (árúk és szolgáltatások)	8,7	7,5	7,4	7,3	7,5	6,0	6,7
Import (árúk és szolgáltatások)	10,0	7,7	7,1	7,5	6,8	6,1	6,1
Munkanélküliségi ráta	7,8	6,9	6,2	6,8	6,0	7,4	6,6

Infláció	-0,2	0,0	1,6	0,0	2,5	0,8	2,8
Államháztartás egyenlege (GDP %-a)	-2,6	-2,4	-2,0	-2,5	-2,2	-2,7	-2,5
<i>strukturális egyenleg</i>	-1,5	-2,1	-1,6	-2,5	-2,4	-2,6	-2,4
Államadósság (GDP %-a)	76,9	74,9	73,9	75,0	73,5	77,2	76,1

Magyarország kiegyensúlyozott gazdasági teljesítményt mutatott 2014-ben, a növekedés üteme 3,6%-ra gyorsult. A GDP bővülése egyben stabilnak is tekinthető, mert az egyensúlyi helyzet javulásával párhuzamosan a növekedés több lábra állt: a legtöbb ágazat és szektor tartósan támogatja a gazdasági teljesítmény további javulását. Különösen kedvezőnek tekinthető, hogy a versenyszektor is egyre nagyobb mértékben járult hozzá a GDP alakulásához. A dinamikus növekedési adatok következtében hazánk tavaly az Európai Unióban a második, a visegrádi országok közül pedig az első helyen végzett. Az immár két éve tartó növekedésnek köszönhetően hazánk újra konvergál az EU átlagos fejlettségi szintjéhez. Ezzel párhuzamosan pedig a magyar gazdaság elérte a válság előtti szintet.

Idén 3,1%-kal, míg jövőre 2,5%-kal bővíhet a magyar gazdaság teljesítménye a Kormány várakozásai alapján, ami a frissen publikált adatokkal is összhangban van: 2015 első negyedében 3,4%-kal nőtt hazánk GDP-je. A prognózis készítése során mind a pozitív hatások, mind a negatív kockázatok mérlegelésre kerültek, összességében az előbbiek vannak túlsúlyban. A háztartások fogyasztásának további bővülését támogatják az alacsony olajárak, illetve a visszafogott inflációs környezet, a kedvező munkaerő-piaci trendek, valamint a devizahitelek rendezése. A tavalyi rekord szintű teljesítmény után idén a beruházások tovább bővíhetnek, amihez az EU-s források fokozott lehívása mellett a kkv szektort támogató hitelprogramok, valamint a kedvező hozamkörnyezet is hozzájárulnak. Az exportkilátásokat pedig az EKB mennyiségi lazítása javíthatja. Kockázatként azonosítható a geopolitikai feszültségek esetleges eszkalálódása és az euróövezet adósságválságának kiújulása. A főbb potenciális pozitív és negatív kockázati tényezőket az 1. számú keretes írás ismerteti.

* A háztartásokat segítő non-profit szektor természetbeni társadalmi juttatásaival együtt.

2016-ban a növekedés várhatóan lassulni fog, aminek háttérében az EU-transzferek természetes ciklikussága húzódik meg. Ez azzal magyarázható, hogy míg idén az előző, 2007-2013-as, illetve az új, 2014-től induló programozási időszak forrásai egyaránt felhasználhatók, addig jövőre már csak az új ciklus támogatásai hívhatók le. Emiatt a beruházások volumene 2016-ban elmaradhat a 2015-ös szinttől. Részben az EU-s transferek ciklikussága, részben a fesztes költségvetési gazdálkodás következtében a kormányzati fogyasztás dinamikája szintén mérsékelt maradhat.

Jövőre a korábbi várakozásokhoz képest ugyanakkor magasabb növekedési ütem prognosztizálható. A kilátások érdemi javulása, valamint az adócsökkentések és adókedvezmények (elsősorban szja, bankadó, sertés tökehús áfa-kulcsának csökkentése és a családi adókedvezmények növelése) magasabb jövedelempozíciót eredményeznek a háztartások és a vállalatok esetében, így a belső kereslet további élénkülésének irányába hatnak. Az egyszeri hatás kifizetésével (ami az EU-s transferek ciklikusságából adódik), 2017-től kezdve a GDP növekedési üteme visszatér a 3% körüli szintre.

Technikai feltevések – A magyar gazdaság teljesítménye a nagyfokú nyitottság miatt erősen függ a világgazdasági folyamatok, illetve a befektetői hangulat függvényében változó külső feltételektől, úgymint a kőolaj világgazdasági ára, illetve a forint jegyzése a főbb devizákkal szemben. Mivel ezen változók előrejelzése nehézségekbe ütközik, ezért úgynevezett technikai feltevéseket teszünk. A gyakorlatban ezek a kivetítések múltbeli adatok alapján, egyszerű matematikai módszerek (főként mozgóátlagolás) eredményeként állnak elő. A külső gazdasági környezetre vonatkozó feltételezéseket, illetve a technikai feltevéseket a konvergencia program 7. táblázata tartalmazza.

1. számú keretes írás: érzékenységvizsgálatok – pozitív és negatív forgatókönyvek

A makrogazdaság pályáját pozitív és negatív kockázatok egyaránt övezik, melyek közül két alternatív forgatókönyv érzékenységvizsgálatára került sor. A pozitív scenárió során az olajárak tartósan alacsony szintjének hatását számszerűsítettük, míg a negatív forgatókönyv tárgyát a külső környezet romlása képezte. A számítások a Nemzetgazdasági Minisztérium DINAMO modelljével készültek.¹

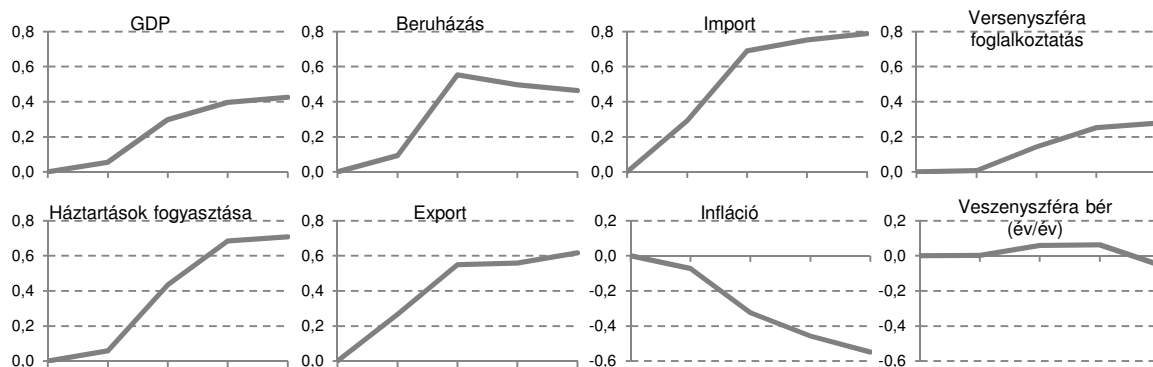
A kőolaj világgazdasági ára tavaly jelentős csökkenésnek indult és a júliusban megfigyelt 110 dolláros szintről 2015 januárjára 50 dollár alá süllyedt. Az áresés mögött elsősorban a palaolaj mezők kiaknázásából eredő kínálatbővülés, másodsorban pedig a globális kereslet visszaesése áll. Bár a januári mélypontot követően a piac korrekciójának köszönhetően az olajár 60 dollár környékére emelkedett, a jelenlegi árszint így is messze elmarad a 2014 őszi prognózisunkban megjelent várakozástól, így kedvezően érinti a növekedési kilátásokat is.

A költségoldali folyamat az importált inflációs nyomás mérséklődésén keresztül a belső kereslet élénkülését is támogatja. Az olajárak jelentős csökkenése egyúttal azt jelenti, hogy azok jövőbeli alakulása bizonytalanságot hordoz. Ugyanis hosszú távon a határidős jegyzések (amelyek a piaci várakozásokat tükrözik) nem feltétlenül ragadják meg pontosan az árak alakulását. Emiatt az első forgatókönyv azon a feltevésen alapul, hogy az olajárak tartósan alacsonyan alakulnak: 10%-kal elmaradnak az alappályában feltételezett 60-70 dollár körüli szinttől.

¹ A Dinamikus Nemzeti számlák Alapú Modell (DINAMO) leírása az alábbi linken érhető el: <http://2010-2014.kormany.hu/download/5/34/41000/Dinamo%20NGM%20EI%C5%91rejelz%C3%A9si%20M%C3%B3dszertan.pdf>

A mérsékelt olajár-dinamika egyrészt azt eredményezi, hogy a fogyasztók rendelkezésre álló jövedelmükből kevesebbet fordítanak üzemanyag-beszerzésre, ami egyéb fogyasztási cikkek vásárlását és a megtakarítások gyarapodását eredményezi. Másrészt a vállalati szféra költségei mérséklődnek, ami kedvezően hat a profitabilitásukra. A jövedelmezőség javulása ösztönzőleg hat a termelési kapacitások alakulására, így a beruházások, valamint a foglalkoztatottak száma egyaránt bővül. A tartósan alacsony olajárakból nem csak Magyarország profitál, hanem – olajimportőrként – hazánk fő külkereskedelmi partnerei is. Következésképp a külső kereslet növekedhet, ami szintén erősíti a magyar exportot. A deflációs sokk – endogén kamatpályát feltételezve – a nominális kamatok mérséklődésén keresztül fokozza a belső kereslet élénkülését, illetve javítja az államháztartás egyenlegét.

2. ábra: Tartósan alacsony olajárak*

Forrás: NGM számítás

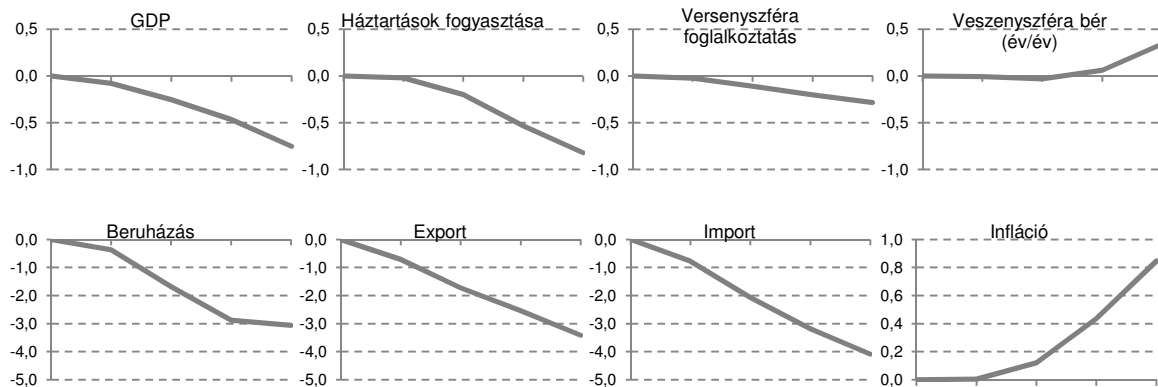
*A diagramok a változók szintjének alappályához viszonyított százalékos eltérését mutatják be. A vízszintes tengely osztásai az éveket jelölik: az első osztás a 2014-es, az utolsó a 2018-as évet reprezentálja.

2014 második felében a nemzetközi konjunktúra annak ellenére élénkült, hogy több külső kockázati tényező fennállt. A geopolitikai feszültségek esetleges eszkalálódása, valamint az euróövezeten belül Görögország finanszírozási problémái továbbra is jelentős külső kockázatot hordoznak, mely a növekedési kilátások romlásához vezethet. A két sokkhatás bizonyos szempontból nem teljesen összemérhető, ugyanis míg előbbinek – a külső kereslet csökkenésén keresztül – nagyjából reálgazdasági, utóbbinak főképp – a bizalomvesztésen keresztül – pénz- és tőkepiaci hatásai erőteljesebbek. A második, negatív forgatókönyv szimulációs vizsgálatában ezeket a hatásokat három feltevés ragadja meg. Egyrészt a forint árfolyama gyengül, majd a jelenleginél magasabb szinten stabilizálódik (320 HUF/EUR). Másrészt a tőkekiáramlás megfékezése érdekében a magyar jegybank kamatemelésre kényszerül, a kockázati felárak növekedése következtében pedig az állampapír-piaci hozamok szintén megugranak (átlagosan 100 bázisponttal emelkednek). Harmadrészt a külső kereslet tartósan 1 százalékponttal lesz alacsonyabb a korábban vártnál.

Az alacsonyabb külső kereslet következtében hazánk exportjának bővülése lassul. Ezt a hatást azonban két tényező tompítja. Egyrészt az importnövekmény is csökken, hiszen a kivitel importtartalma kiugróan magas. Másrészt pedig a forint gyengülése javítja a versenyképességet, vagyis hazánk kivitelét. A forint gyengülésének pozitív makrogazdasági hatása jelentős részben azzal magyarázható, hogy a forintosítás következtében a lakosság mérlegei tisztultak, a háztartások külső kitétsége számottevően csökkent. A vállalatok esetében sem jelent a sokkhatás átfogó kockázatot, mivel a szektor egy nagyobb körének devizakitétsége fedezve van (hiszen bevételük és

importvásárlásuk is euróban denominált). A gyengébb árfolyam következtében ugyanakkor az importált inflációs nyomás hatására az árszínvonal-változás mértéke néhány tized százalékponttal magasabb lehet. Ez a hatás azonban fokozatos és mérsékelt marad. Ugyanakkor a nominális hozamok emelkedése megdrágítja a külső forrásszerzést, így mérsékli a belső keresletet. Összességében tehát a GDP volumene az alappályában feltételezettnél alacsonyabb szinten alakul. Az államháztartás hiánya pedig – minden egyéb tényező változatlansága mellett – némileg romlik, aminek hátterében alapvetően a kamatkiadások növekedése áll.

3. ábra: Külső környezet romlása*

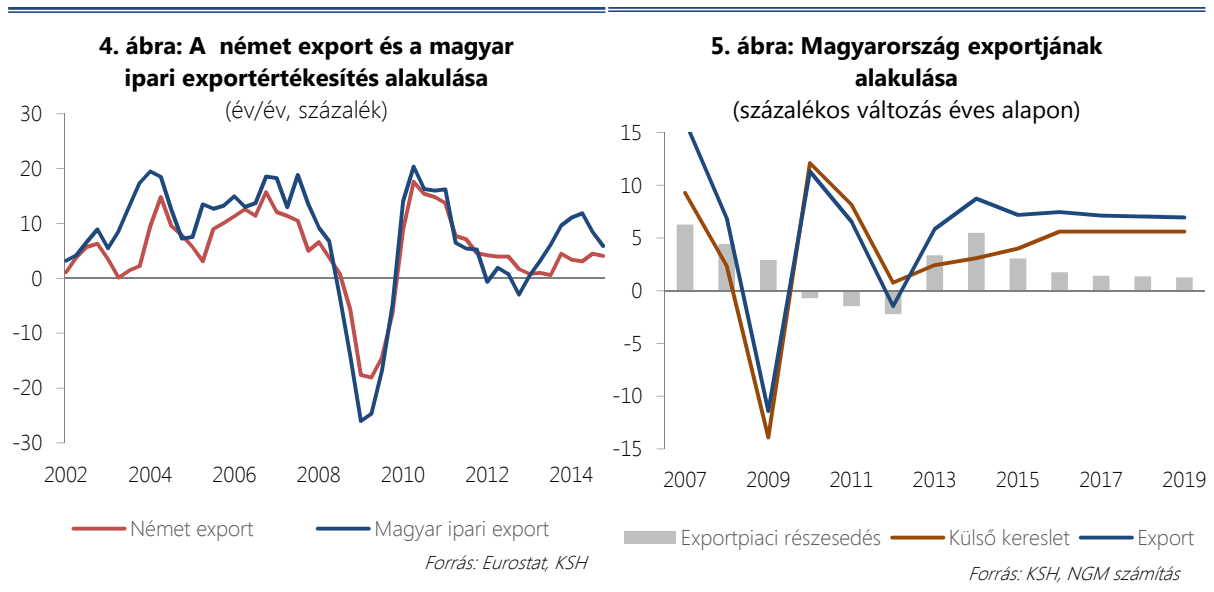

Forrás: NGM számítás

*A diagramok a változók szintjének alappályához viszonyított százalékos eltérését mutatják be. A vízszintes tengely osztásai az éveket jelölik: az első osztás a 2014-es, az utolsó a 2018-as évet reprezentálja.

1.1.1. KÜLGAZDASÁG

Az Európai Bizottság tavaszi előrejelzése és a Kormány prognózisa közel azonos exportdinamikát mutat. Ez annak köszönhető, hogy az NGM külső kereslet előrejelzése szokásosan a Bizottság számain alapul. A legnagyobb eltérés arra vezethető vissza, hogy a Bizottság megítélése szerint a külső kereslet élénkülése és a feldolgozóipar felfutása 2015-ben még nem éri el a maximumát. Ezen kívül az NGM előrejelzéséhez képest a Bizottság erőteljesebb hatást tulajdonít az alacsony olajáraknak az export- és importárakban.

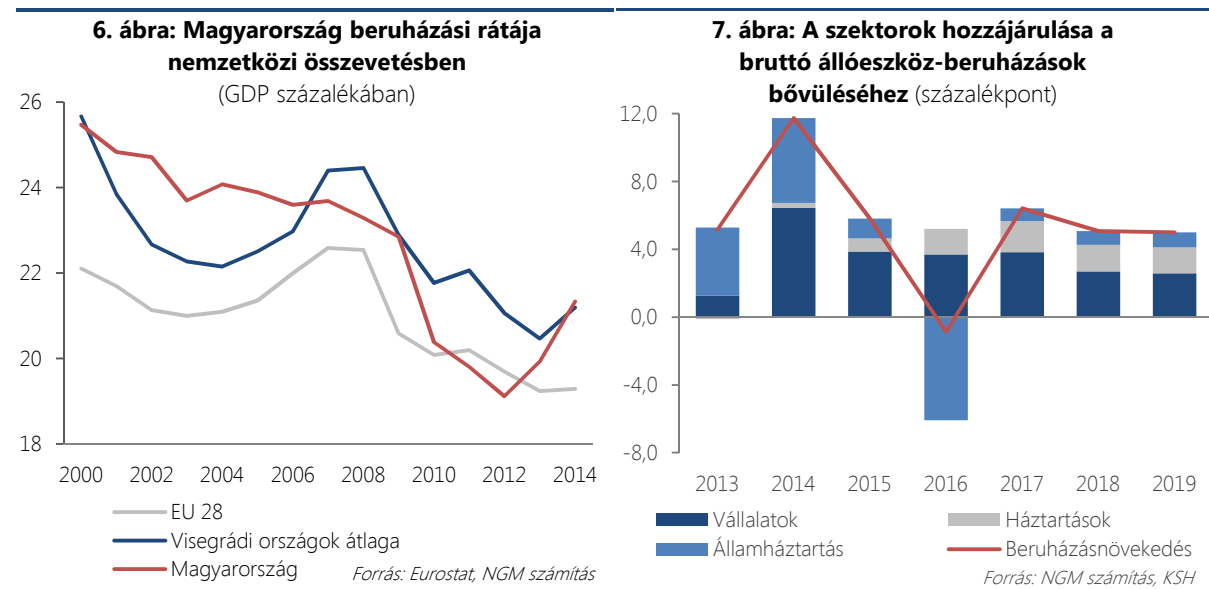
A nemzetközi környezettel kapcsolatos kockázatok ellenére a külső keresletünk idén emelkedhet, támogatva hazánk exportlehetőségeit. Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy bár a magyar export mintegy háromnegyede az eurózónába áramlik, annak egy meghatározó része re-export formájában az EU-n kívüli országokban kerül értékesítésre. Ez némileg csökkenti hazánk közvetlen kitétszégét az eurózóna konjunkturális folyamatainak. Így várhatóan idén és jövőre a kedvező külkereskedelmi folyamatok fennmaradnak, amit több tényező is alátámaszt. Egyrészt az eurózóna, illetve ezen belül hazánk fő külkereskedelmi partnerének, Németországnak a gazdasági kilátásai javultak az elmúlt időszakban. Másrészt pedig az autóiipari kapacitások kiépítése, illetve a kapcsolódó beszállítói hálózat növekedése az ipari termelés, valamint az export további bővülését vetíti előre. A hazai kivitel az elkövetkező években továbbra is támogatják a kkv szektor finanszírozási programjai, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a magyar kis- és középvállalkozások egyre nagyobb arányban tudjanak a külföldi piacokon megjelenni.

A gyorsuló belső kereslettel, valamint az export impozáns teljesítményével párhuzamosan a behozatal volumene a következő időszakban is erősödhet a felhasználási tételek emelkedő importigénye miatt. 2015-ben ugyanakkor, jelentős részben a külső kereslet élénkülésének köszönhetően a nettó export ismét pozitívan járulhat hozzá a növekedéshez. Részben ennek, részben a cserearány javulásának köszönhetően (ami nagyrészt az alacsony olajárszintre vezethető vissza) a külkereskedelmi többlet tovább emelkedhet. 2016-ban az EU transzferek sajátos lefutása miatt a beruházások, így az import volumene is kisebb bővülést mutathat, következésképp a tartósan magas kivitel mellett a nettó export számottevően nőhet, és a növekedéshez való hozzájárulása az azt követő években is pozitív maradhat.

1.1.2. BERUHÁZÁSOK

2014-ben a beruházások rekordmértékű bővülése következtében Magyarország GDP-arányos beruházási rátája felülmúlta mind az Európai Unió, mind a visegrádi országok átlagát. A kedvező folyamatok eredményeként a tavalyi kiugró teljesítmény után az idei évre a beruházások további 5,8%-os bővülése prognosztizálható, míg 2016-ban a fejlesztések átmenetileg veszítenek a lendületükből az uniós forráslehívások lassuló dinamikájával párhuzamosan. Ennek ellenére

várhatóan Magyarország beruházási rátája – elsősorban a privát szektor fejlesztései révén – tartósan és jelentősen meghaladhatja majd a 20%-ot az elkövetkező évek során is. Az Európai Bizottság tavaszi előrejelzése és a Kormány makrogazdasági pályájában felvázolt folyamatok között érdemi különbség nem mutatkozik. Mindazonáltal, 2015-ben a Kormány az EU-s források fokozottabb lehívásának köszönhetően valamelyest erőteljesebb beruházási dinamikával számol. 2016-ra szinte azonos mértékű lassulást vetít előre mindkét előrejelzés.

A bejelentett fejlesztések alapján várható, hogy az előrejelzési horizonton is az autóipar, illetve annak beszállítói hálózata lesz a vállalati beruházások legfontosabb motorja. Ez azért is lényeges, mert a kiépülő új kapacitások a termelő ágazatok teljesítményének bővülésén keresztül megalapozzák az elkövetkező időszak gazdasági növekedését. A kis- és középvállalkozások beruházási aktivitására 2015 és 2016 során is ösztönzően hat a Növekedési Hitelprogram, illetve a márciusban elindult a NHP+, amely elsősorban a közepes kockázatú kvv-kat célozza meg. Ezen túlmenően a vállalati szektor beruházásait középtávon az új hét éves uniós programozási időszak forrásai is támogatják majd, amelyeknek 60%-a gazdaságfejlesztést ösztönöz.

Az állami beruházások alakulását elsősorban az EU-s transzferek felhasználásának dinamikája befolyásolja az előrejelzési horizonton. 2015-ben tovább nőhet az uniós források felhasználása, meghaladva ezzel a tavalyi rekordösszegű, 2 200 milliárd forintos mértéket. Ennek következtében az idei év során várhatóan további jelentős összegű állami fejlesztések valósulnak meg a gazdaságban. 2016-ban a beruházások átmeneti dinamikavesztésére lehet számítani, mivel jövőre már kizárólag az új hét éves ciklus forrásainak lehívására van lehetőség, ami a 2015-ös évhez képest számottevően kevesebb uniós pénz felhasználását eredményezi. Ez az átmeneti visszaesés korrigálódik 2017-ben, amit elősegít az is, hogy – többek között a szakaszolt projekteknek köszönhetően – a 2014-2020-as időszak új operatív programjai esetében a forráslehívások erőteljesebb felfutása várható a korábbi hét éves ciklusban megvalósult kifizetési ütemhez viszonyítva.

A 2014-es lakáspiaci trendforduló után várhatóan idén is folytatódik a háztartások beruházásainak fokozatos élénkülése. Mindez egyfelől annak köszönhető, hogy már megjelennek a piacon az elmúlt évek elhalasztott lakásvásárlásai, másfelől az alacsony kamatkörnyezet és az emelkedő reáljövedelmek is támogatják a háztartások beruházási döntéseit. A lendületet vett lakáspiacnak

2015 második felétől további lökést ad majd a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) keretei között használtlakás vásárlásra is igénybe vehető, vissza nem térítendő támogatás bevezetése.

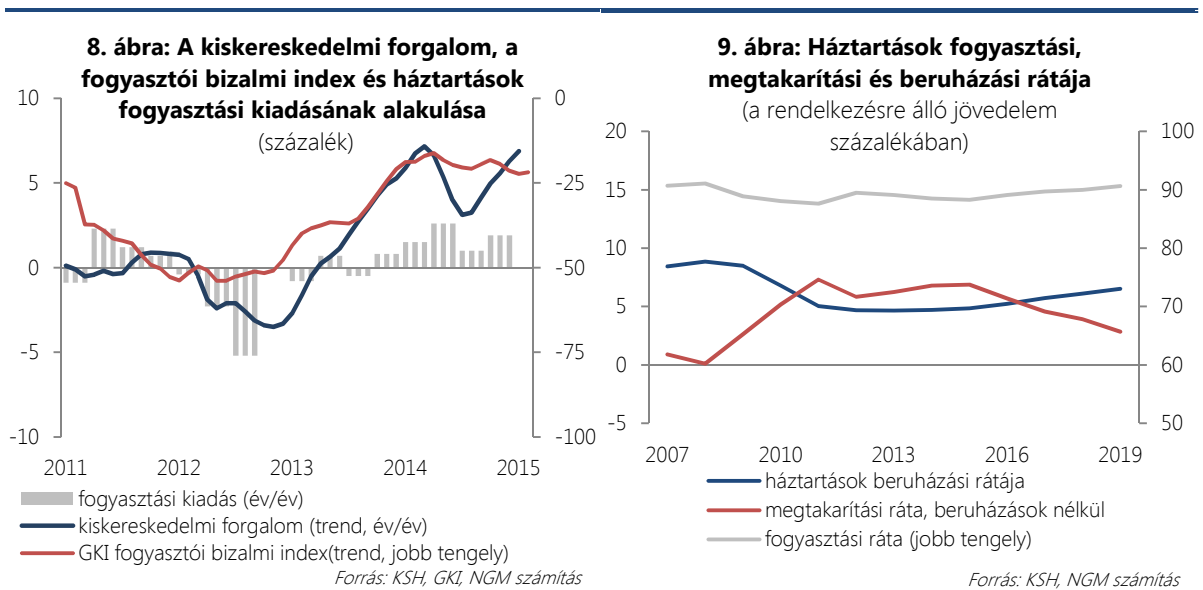
1.1.3. FOGYASZTÁS

Az Európai Bizottság tavaszi előrejelzése a háztartások fogyasztásának jelentős mértékű növekedésével számol, azonban a prognózis készítésekor még nem tudták figyelembe venni a tavasszal hozott intézkedéseket, így a jövő évi adócsökkentések fogyasztást erősítő hatásait sem. Ezeket figyelembe véve a Bizottság háztartások fogyasztására adott előrejelzése összhangban van a Kormány várakozásaival.

2015-ben jelentős lendületet vehet a fogyasztás, amit a tovább emelkedő reáljüvedelmek, a rekordmértékű foglalkoztatás, illetve a Kormányzat további intézkedései (például az első házaspár adókedvezményének bevezetése, a pedagógus életpálya modell fokozatos életbe lépése, valamint a fegyveres és rendvédelmi ágazatban megvalósuló életpálya modell) egyaránt támogatnak.

Az idei évtől a devizahitelek rendezése is hozzájárul majd a fogyasztás növekedéséhez. A Kúria döntése, illetve az arra épülő törvények értelmében a bankok elszámoltatása során a háztartások visszaszerzik a tőlük tisztességtelenül elvont kamatokat, költségeket, illetve a deviza alapú hitelek az árfolyamrés összegét. Az elszámolás következtében csökkennek a családok hátralévő tőketartozásai, ami alacsonyabb törlesztőrészt eredményez. Ennek révén számottevően több pénz marad a háztartásoknál, növekszik a családok elkölthető jövedelme. Ezen túlmenően a devizahitelek forintosítása azért is bír kiemelt jelentőséggel, mert ezáltal lecsökken a lakossági fogyasztás árfolyamérzékenysége. Utóbbi pedig elősegíti és felgyorsítja az óvatossági megfontolások mérséklődését, illetve a megtakarítási ráta csökkenését is.

Mindezek eredőjeként, valamint a tényadatokat is figyelembe véve 2015-ben a háztartások fogyasztási kiadása 2,9%-kal növekedhet.

Az elmúlt években a lakossági fogyasztás mérsékelt dinamikája a háztartási szektor magas nettó finanszírozási képességével, vagyis magas megtakarításával áll összefüggésben. A lakossági hitelállomány összességében tovább csökkent, ez azonban a devizahitelek folyamatos leépülésére vezethető vissza. A forinthitelkezésben ugyanakkor már megmutatkoztak az élénkülés jelei. Különösen kedvező, hogy a növekvő reálbérékkel és a csökkenő hitelkamatokkal összhangban – az új hitelkihelyezések számának emelkedése alapján – a lakáscélú hitelek iránt is számottevően nőtt a kereslet. A Magyar Nemzeti Bank Hitelezési felmérésében résztvevő bankok is megerősítették, hogy fokozatosan oldódnak a hitelezési feltételek, amely nagyrészt az alacsony jegybanki alapkamatnak köszönhető.

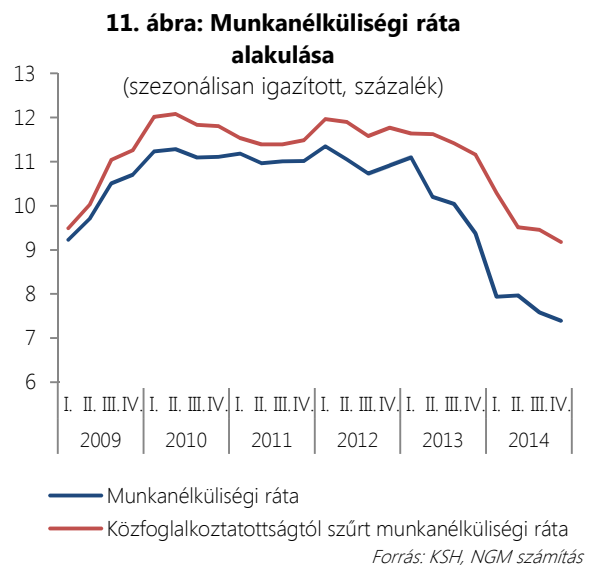
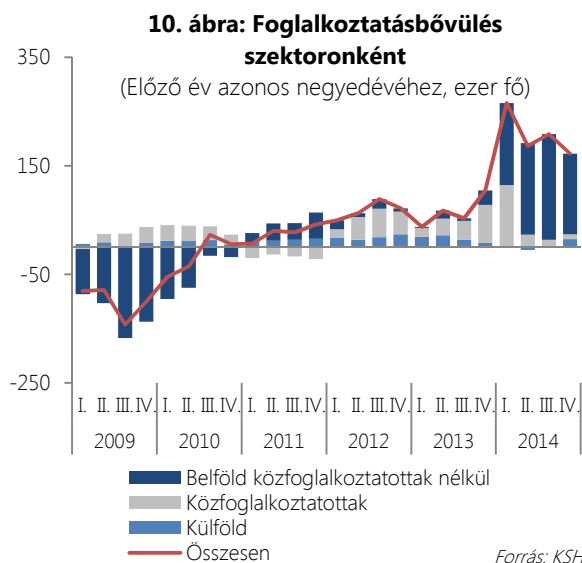
2016-ban tovább gyorsulhat a háztartások fogyasztásának dinamikája, a devizahitelek rendezésén túlmenően a tovább emelkedő reáljövedelmeknek, a rekordmértékű foglalkoztatásnak, illetve olyan intézkedéseknek köszönhetően, mint a kétgyermekes családi adókedvezmény megemelése, egyes állami közszolgáltatások díjának, valamint bizonyos illetékeknek a mérséklése vagy eltörlése, illetve a sertés tőkehús általános forgalmi adójának 27%-ról 5%-ra történő csökkentése. A Kormány kiemelt célja, hogy a fogyasztás bővülését a munkaerő-piaci folyamatok is mindinkább támogassák. Ezért is fontos, hogy egyrészt a társadalom minél szélesebb körének a megélhetése származzon munkából, másrészt pedig a munkát terhelő adók tovább csökkenjenek. Ezt segíti majd elő a személyi jövedelemadó 2016-ban tervezett 1 százalékpontos csökkentése is.

Az előrejelzési horizonton a lakossági fogyasztás további bővülése várható, amit az emelkedő reáljövedelmek, illetve a rekordmértékű foglalkoztatás egyaránt támogatnak.

1.2. MUNKAERŐPIAC

A Kormány makrogazdasági pályája az Európai Bizottság tavaszi előrejelzésével összhangban a 2014-ben tapasztalt jelentős foglalkoztatásbővülést követően szerényebb ütemű növekedést prognosztizál. A foglalkoztatási és az aktivitási ráta növekedése mellett mindkét előrejelzés csökkenő munkanélküliségi rátát jelez előre, melynek eredményeként 2016-ban a munkanélküliségi ráta 6% közelébe csökkenthet.

A foglalkoztatás korábbi években megindult bővülése 2014-ben gyorsuló ütemben folytatódott. Elsősorban a feldolgozóiparnak és a szolgáltató ágazatoknak köszönhető, hogy nemzetgazdasági szinten a foglalkoztatottak száma 5,3%-kal növekedett 2014-ben, 54,1%-os foglalkoztatási rátát eredményezve. A közfoglalkoztatás a megelőző évnél lényegesen kisebb mértékben járult hozzá a növekedéshez. A versenyszféra növekvő munkakereslete és kisebb mértékben a közfoglalkoztatás kibővítése erőteljesen csökkentette a munkanélküliséget, amelynek eredményeként az éves átlagos munkanélküliségi ráta 2,5 százalékpontos csökkenést követően 7,8%-ra süllyedt.

A már beindult kedvező munkaerő-piaci folyamatok várhatóan az előrejelzési horizonton is fennmaradnak, amelynek eredményeként tovább növekvő foglalkoztatás, valamint 7% alá csökkenő munkanélküliségi ráta prognosztizálható. A foglalkoztatottak számának emelkedése egyfelől – a konjunktúra élénkülésével párhuzamosan – a versenyszektorban megnövekvő munkakereslet, másfelől a folyamatosan bővülő közfoglalkoztatási programok hatására realizálódhat.

A Kormány célja, hogy növelje a közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra visszalépők arányát. 2013-ban a programból kilépők valamivel több, mint 13%-a talált munkát az elsődleges munkaerőpiacon 6 hónap elteltével. Mivel az alapfokú végzettséggel rendelkezők elhelyezkedési esélye alacsony, az ő képzésük támogatásával valósítható meg leghatékonyabban a résztvevők munkavállalási képességének és hajlandóságának erősítése. A 2014-2020-as uniós költségvetési ciklusban elinduló Ifjúsági Garancia Program célkitűzése a 25 év alatt fiatalok elhelyezkedésének további támogatása.

A foglalkoztatás bővülése következtében 2014-ben feszesebbé váló munkaerőpiac a bérnyomást is fokozta, ami magyarázatul szolgálhat a versenyszféra béreinek vártnál nagyobb mértékű 4,3%-os növekedésére. Részben az alacsony inflációs környezetnek köszönhetően a nettó keresetek reálértéke 3,2%-kal növekedett, meghaladva ezzel a válság kitörése óta eltelt évek mérsékelt átlagos reálbér-dinamikáját. A közsféra bérendexét nagyrészt a pedagógus életpályamodell alakította tavaly, a relatíve alacsony keresetű közfoglalkoztatottak növekvő számából adódó összetételhatás és a közfoglalkoztatottak béreinek alacsony mértékű, 2,4%-os emelkedése ugyanakkor lefelé húzta a közsféra bruttó átlagkereseteit.

A munkaadók lefelé módosuló inflációs várakozása, illetve a feszesebbé váló munkaerő-piaci kondíciók ellentétesen hatnak a versenyszféra béreinek alakulására idén, összességében a tavalyinál mérsékeltébb béremelések valósulhatnak meg a vállalkozásoknál. A 2019-ig terjedő előrejelzési horizonton a versenyszféra bruttó átlagkereseteinek 3,5-4,5%-os bővülése prognosztizálható. Nem okoz bértorlódást a minimálbér- és garantált bérminimum-emelés, amely várhatóan a közfoglalkoztatottak nélkül számolt nemzetgazdasági bérnövekedéshez hasonló mértékű lesz. Fontos kiemelni, hogy a közsféra átlagos bérdinamikáját jelentősen lefelé húzza majd a 2018-ig bővülő

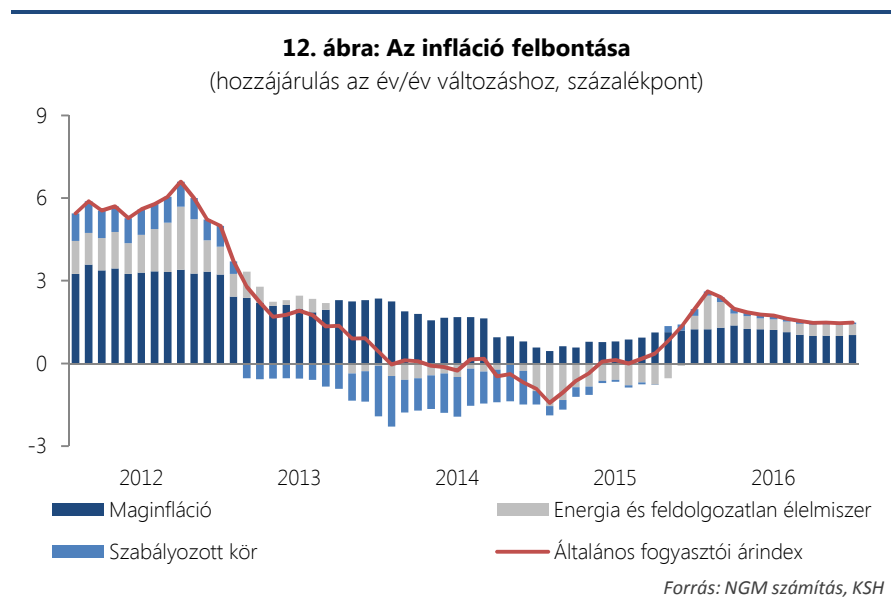
közfoglalkoztatás, amelynek hatása különösen 2016-ban lesz erőteljes. Emellett 2015-ben a közszférában folytatódik az oktatási ágazat bérrendezése, elindul a fegyveres és rendvédelmi dolgozók, 2016-ban a kormánytisztviselők életpályamodellje.

1.3. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK

A Kormány inflációs előrejelzése 2015-re vonatkozóan megegyezik az Európai Bizottság tavaszi prognózisában közölttel, 2016-ra ugyanakkor nagyobb eltérés mutatkozik. E mögött részben a ciklikus pozíció megítélése, részben az euróövezet árdinamikájára vonatkozó feltevések, részben pedig a tőkehús általános forgalmi adójának, valamint az illetékek csökkentésének hatása húzóhat meg. Utóbbival ugyanis a Bizottság még nem számolhatott előrejelzése készítésekor.

A 2014-es év egészét rekord alacsony árdinamika jellemezte, főként az Európa-szerte tapasztalt alacsony inflációs környezet, a kedvező termésből adódó élelmiszerár-csökkenés és a kormányzati szabályozás eredményeként. Bár a második rezsicsökkentés az év végén már kikerült a bázisból, ezt messze kompenzálta az üzemanyagáraknak a kőolaj világpiaci árának zuhanásával összefüggésben bekövetkezett csökkenése. A várakozások szerint az energiaárak hosszabb ideig elmaradhatnak a korábbi években tapasztalt magas szinttől, ami jelentősen mérsékli a hazai fogyasztói árak alakulását is a következő időszakban.

A külföldről érkező dezinflációs hatásokat eddig legalább részben semlegesítette a forint leértékelődése az euróval szemben. A következő években viszont főként az Európai Központi Bank monetáris lazítása, illetve ezzel összefüggésben az euró globális leértékelődése miatt ez a hatás jóval visszafogottabb lehet. Emellett a kedvező növekedési adatok és a befektetői bizalom javulása szintén a forint erősödését támogatja. Áremelkedést így leginkább a külső hatások által kevésbé érintett alkohol és dohány termékek, valamint a piaci szolgáltatások esetében várunk, az infláció így nulla százalék körül alakulhat 2015-ben.

Az EKB januárban meghirdetett eszközvásárlási programja hosszabb távon élénkíti az európai keresletet, ami késleltetéssel ugyan, de a magyar árakban is megjelenhet. Emellett a határidős jegyzések alapján az olajárak enyhe drágulására számítunk. Ezért 2016-ban a külső dezinflációs hatások mérséklődésével és a belföldi kereslet élénkülésével már magasabban alakulhat az árnövekedés üteme. Ugyanakkor a sertés tőkehús általános forgalmi adójának 5%-ra történő csökkentése, valamint az illetékek mérséklése némileg visszafogja az áremelkedést. A 2016-os évet követően tovább gyorsulhat az árdinamika, amelynek eredményeként 2017 végére az infláció elérheti az MNB középtávú céljának megfelelő 3%-os értéket.

1.4. CIKLIKUS FOLYAMATOK

Az NGM az Európai Bizottság pályájához hasonlóan a potenciális növekedés folyamatos gyorsulását feltételezi a javuló foglalkoztatottság, az erőteljes tőkefelhalmozás és a technológiai fejlődés eredményeként.

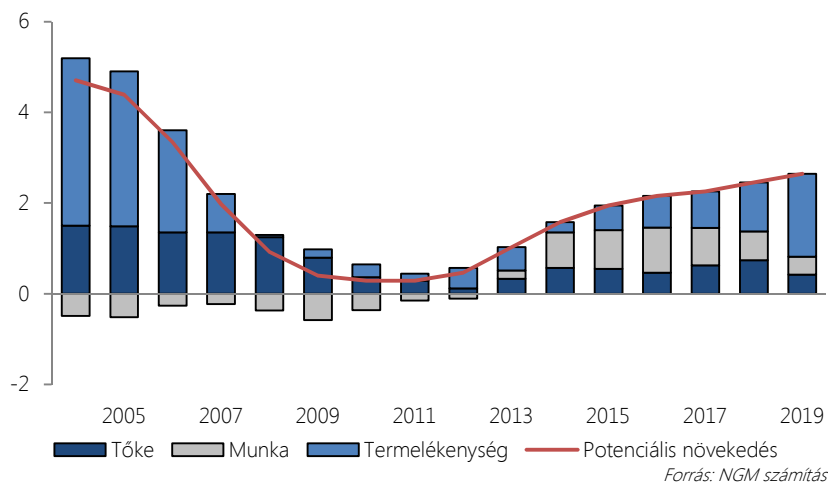
A vártnál kedvezőbb 2014. évi GDP adatok elvben a kibocsátási rés gyorsabb záródását is kiváltják. Mivel azonban a nem várt mértékű bővülés mögött nagyrészt fundamentális tényezők húzódnak meg, a magyar gazdaság potenciális növekedése is magasabb tartományba került. A tényleges növekedés feltehetőleg a következő években is meghaladja majd a potenciális növekedés ütemét, így a kibocsátási rés az előrejelzési horizont végére zárulhat.

A Kormány aktív munkaerő-piaci politikája a strukturális munkanélküliség csökkenésén keresztül hosszú távon is érdemben javíthatja a foglalkoztatást és a növekedési potenciált. Mindeközben a beruházások mértéke a 2014. évi kiugró bővülés után visszafogottabban, de tovább emelkedhet, részben a kkv szektor finanszírozását segítő programok és a historikusan alacsony kamatkörnyezet, részben pedig a külföldről érkező feldolgozóipari működőtőke, illetve az EU-s források eredményeként.

A beruházásokon túl a technológia élvonalát képviselő külföldi feldolgozóipari vállalatok egyrészt az oktatásban is szerepet vállalnak, másrészt segítik a hazai beszállítók műszaki színvonalának fejlődését is, így idővel a gazdaság egészére pozitívan hatnak. Emellett a globális értékláncokban való aktív részvétel és a gazdaság nyitottságából eredő verseny is elősegíti a termelékenység javulását a jövőben.

13. ábra: A potenciális növekedés alakulása

(hozzájárulás az év/év változáshoz, százalékpont)

1.5. KÜLSŐ EGYENSÚLY

Az Európai Bizottság tavaszi előrejelzésében, valamint a Kormány prognózisában hasonlóan ítéli meg a fizetési mérleg folyamatainak alakulását. A külfölddel szembeni finanszírozási képesség stabilan pozitív tartományban maradhat az elkövetkező években.

A 2014-es jelentős többlet mögött részben továbbra is az autóipar erős exportteljesítménye állt, amit csak kis mértékben tompított az orosz-ukrán konfliktus, illetve az európai gazdaságok várnál alacsonyabb növekedése. Emellett az Európai Unióból érkező transferek értéke tovább növekedett, 2014 során rekord mennyiségű, 6 milliárd eurónyi forrás érkezett hazánkba. 2015-ben az előző évinél is magasabb külpiaci egyenlegre és EU-s forrás beáramlásra számítunk, amelynek eredményeként tovább javulhat a finanszírozási képesség. Bár 2016-ban a közösségi támogatások mértéke visszaeshet, ezt részben ellensúlyozni tudja az emelkedő export többlet, amit kedvezőbb európai konjunktúra kilátások támogatnak. A pozitív folyamatok eredményeként a folyó fizetési mérleg egyenlege a jövő év után már 6% feletti többletet mutathat.

14. ábra: A külfölddel szembeni finanszírozási képesség alakulása

Össességében, az elkövetkező években a 2014-ben mért, 8% körül stabilizálódhat a GDP arányos külfölddel szembeni finanszírozási képesség. A kedvező folyamatoknak köszönhetően a korábban vártnál gyorsabb ütemben épülhet le az ország külső adósságállománya, így érdemben csökkenhet a gazdaság sérülékenysége is.

2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HELYZETE

Az elkövetkező éveket tekintve a Kormány költségvetés-politikai prioritása továbbra is az államháztartási hiány és az államadósság fokozatosan csökkentése. Ezen célkitűzések szem előtt tartásával a kitekintés az uniós módszertan szerinti hiány tekintetében 2017. évre 1,7%-os, 2018-ra 1,6%-os, 2019-re pedig 1,5%-os GDP arányos hiánnyal számol.

2.1. KÖLTSÉGVETÉSI FOLYAMATOK ALAKULÁSA

A 2017-2019-es évekre vonatkozó költségvetési kitekintés a törvénytervezethez készített makrogazdasági pályára épül. A hiánycélok meghatározása az európai uniós és hazai költségvetési szabályrendszernek megfelelően történt.

A számítások az alábbiak figyelembevételével készültek (mely feltételezések mögött konkrét kormánydöntés jellemzően csak a 2016. év vonatkozásában van):

A **társasági adónál** nem számolunk az egységes kulcs bevezetésével.

A **személyi jövedelemadó** –technikai feltevésként - a teljes időhorizonton 15%.

Számolunk a **friss házasok adókedvezményének felfutásával**, továbbá a **2 gyermekekesk kedvezményének** 2017-19. évi fokozatos emelésével.

A **dohányipari vállalkozások különadójának** fennmaradásával számolunk.

A **pénzügyi szervezetek különadójából** származó bevétel az adócsökkentés kapcsán 2017-től további 22 milliárd forinttal kerül csökkentésre.

Folytatódik a **közmunka** dinamikus felfutása a „segély helyett munka” elvének érvényesítésének megfelelően. A költségvetés 2018-ig az összes, ma még foglalkoztatás helyettesítő támogatásban részesülő polgár közmunka révén való aktivizálására teremti meg a lehetőséget.

Folytatódik a **pedagógus életpálya-modell** ütemezett bevezetése, az idei évben induló **rendvédelmi életpálya** és 2016. július elsejével kezdődő **kormányzati tisztviselői életpálya** program felfutása is. A kitekintés csak azokat az életpályákat viszi tovább szabályalapú feltételezéseként, ahol konkrét döntés van, ami nem azt jelenti, hogy a következő években nem indulhatnak új foglalkoztatotti körben új életpályák a költségvetési mozgástérhez is igazodóan.

2017-2019 között tovább folytatódik a **Munkahelyvédelmi Akció**, amelynek keretében a szociális hozzájárulási adó kedvezményeknél további létszám bővüléssel a kitekintés nem számol.

A **vasúti pályahálózat** költségtérítésének fedezete az inflációt követően nő. A **helyközi személyszállítási közszolgáltatások** korábbi költségtérítéseinek elszámolása tovább folytatódik.

A **lakásépítési támogatásoknál** az árfolyamgáttal és a kamattámogatott hitelekkel kapcsolatos kiadások csökkenését ellensúlyozza az otthonteremtési programok és a lakás-takarékpénztári támogatások bővülése.

A **családi pótlék** esetében a születések számának alakulásában érvényesül a Népesedéspolitikai Akció hatása.

A **korhatár előtti ellátásoknál** jelentős mértékű létszámfogyás várható, mivel az érintettek betöltik a nyugdíjkorhatárt, miközben új belépők már nem lesznek.

A **nyugdíj** kiadások és a **jövedelempótló ellátások** megőrzik reálértéküket, az inflációt követő mértékben emelkednek.

Folytatódnak a Kormány által meghirdetett **gazdasági, energetikai, kulturális és sportberuházások**, összességében 2016 és 2019 között több száz milliárd forintos értékben.

A **Honvédelmi Minisztérium** költségvetése a GDP arányos finanszírozásra vonatkozó szabályok miatt nő. A többletben a rendvédelmi életpálya felfutásával kapcsolatos kiadások is szerepet játszanak.

Az **állami vagyonhoz** kapcsolódóan a számok 2017-től nem tartalmaznak egyszeri bevételeket, valamint jelentősebb vagyontranzakciókat. Folytatódik a **Nemzeti Eszközkezelő** ingatlanvásárlásainak 2016-ban elindult második szakasza, illetve egyes kiemelt projektek (pl. FINA-beruházás, budapesti konferencia központ) megvalósítása.

Az **adósságszolgálati kiadásoknál** a nettó kamatkidadások várhatóan csökkennek, köszönhetően az állampapírhozámok kedvező alakulásának.

A **céltartalékban** szerepelnek az idei évben induló **rendvédelmi életpályával** – a Honvédelmi Minisztérium állományába tartozókat kivéve –, **valamint** a 2016. július elsejével induló **kormányzati tisztviselői életpályával** kapcsolatos kiadások.

Az **önkormányzati alrendszer** hiánya fokozatosan 2017-ben tovább csökken, majd 2018-tól teljesen megszűnik.

Az **Országvédelmi Alap** a vártnál kedvezőtlenebb gazdasági folyamatok esetére tartalékkul szolgálhat. A számítások tartalmazzák az **Adócsökkentési és fejlesztési alapot**, amely az adó- és járulékterhek mérséklését célzó kormányzati intézkedések és fejlesztési célok forrásául szolgálhat. Amennyiben az alapot részben vagy egészben adócsökkentésre fordítja a Kormány, a mérlegben szereplőnél értelemszerűen dinamikusabban csökkenhet az újraelosztási ráta és az adócentralizáció.

2.2. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ELŐREJELZÉSÉVEL VALÓ ÖSSZEHASONLÍTÁS

Az Európai Bizottság 2015. május 5-én megjelent tavaszi előrejelzésében 2016-ra 2,2%-os Európai Unió szerinti hiánnyal számol, míg a költségvetési törvényjavaslat 2%-os célt tűz ki. Az eltérés jelentős részben azzal magyarázható, hogy az Európai Bizottság sem a 2015 tavaszi Konvergencia Programot, sem pedig a 2016. évi költségvetési törvény tervezetét nem tudta figyelembe venni.

A Bizottság a kiadási oldalon a szociális transferek és a kamatkidások megtakarításával számol, ugyanakkor a bevételi oldalon csak a bankadó csökkenését veszi figyelembe. Az előrejelzés nem számol többek közt a személyi jövedelemadó 1%-os mérséklésével, a családi adókedvezmény kiterjesztésével, a sertés tőkehús áfa-kulcsának 27%-ról 5%-ra való csökkenésével.

A bizottsági előrejelzés 2016 évre a maastrichti adósságot a GDP 73,5%-ban határozta meg, amely kedvezőbb a magyar kormányzat által előre jelzett 73,9%-os értéknél.